

Sygn. akt III AUa 2387/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 sierpnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Ewa Piotrowska (spr.)
Sędziowie	SSA Jolanta Pietrzak SSA Marek Procek
Protokolant	Sebastian Adamczyk

po rozpoznaniu w dniu 1 sierpnia 2013 r. w Katowicach

sprawy z odwołania T. L. (T. L.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

o prawo do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w Katowicach z dnia 12 października 2012 r. sygn. akt XI U 2216/12

1. oddala apelację,

2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R. na rzecz ubezpieczonej T. L. kwotę 120 zł (sto dwadzieścia złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za II instancję.

/-/ SSA J. Pietrzak /-/ SSA E. Piotrowska /-/ SSA M. Procek

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 2387/12

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 12 października 2012 roku Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach w punkcie 1 zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. z dnia 12 czerwca 2012 roku i przyznał ubezpieczonej T. L. prawo do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach od dnia 25

kwietnia 2012 roku, a w punkcie 2 zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. na rzecz ubezpieczonej T. L. kwotę 120 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy ustalił, że T. L., uprawniona do zasiłku przedemerytalnego - w dniu 26 marca 2012 roku złożyła wniosek o emeryturę. W dniu (...) ukończyła 55 lat, nie pozostaje w stosunku pracy, nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego, a na dzień 1 stycznia 1999 roku udowodniła dłuższy niż wymagany 20 - letni okres składkowy i nieskładkowy, w tym 4 lata, 2 miesiące i 2 dni okresów nieskładkowych.

Za sporną kwestię uznał Sąd I instancji, czy ubezpieczona spełniła pozostałe warunki do przyznania jej emerytury w niższym wieku emerytalnym z art. 184 w związku z art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, zwłaszcza czy posiada wymagane 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Zgodnie ze świadectwem pracy z dnia 30 kwietnia 2001 roku ubezpieczona była zatrudniona w (...) od 9 stycznia 1980 roku do 28 lutego 1998 roku, od 1 marca 1998 roku do 30 kwietnia 2001 roku pracowała w (...) S.A. T. (art. 23¹ k.p.).

W tym czasie wykonywała pracę w szczególnych warunkach wymienionych w wykazie A:

- od 9 stycznia 1980 roku do 30 września 1983 roku,
- od 1 października 1983 roku do 19 lipca 1989 roku,
- od 10 lipca 1992 roku do 31 grudnia 1992 roku,
- od 1 stycznia 1993 roku do 30 kwietnia 2001 roku.

W okresie od 19 lipca 1989 roku do 9 lipca 1992 roku, tj. przez 2 lata, 11 miesięcy i 22 dni, odwołująca się korzystała z urlopu wychowawczego.

Organ rentowy uwzględnił ubezpieczonej 14 lat, 5 miesięcy i 27 dni zatrudnienia w warunkach szczególnych wymienionych w wykazie A, tj. pracę w (...) oraz w (...) S.A. T. z wyłączeniem okresów zasiłków chorobowych.

W toku postępowania w niniejszej sprawie pełnomocnik ubezpieczonej zakwestionował prawidłowość pomniejszenia przez ZUS wykazanych przez ubezpieczoną okresów pracy w warunkach szczególnych o okresy pobierania przez nią zasiłków chorobowych przy ustalaniu prawa do emerytury z art. 184 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W oparciu o dokonane ustalenia Sąd I instancji, w oparciu o art. 32 i 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U.09.153.1227 j.t.), § 4 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U.83.8.43) i pogląd prawny, zawarty m. in. w wyrokach Sądu Najwyższego z dnia 23 kwietnia 2010r. sygn. II UK 313/09 oraz z dnia 13 lipca 2011 roku, sygn. I UK 12/11, (osiągnięcie do dnia 1 stycznia 1999r. okresu pracy w szczególnych warunkach, o którym mowa w art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z FUS wyłącza ponowne ustalenie tego okresu po osiągnięciu wieku emerytalnego według zasad wynikających z art. 32 ust. 1a pkt 1 tej ustawy, obowiązujących od dnia 1 lipca 2004r.) uznał, że brak jest podstaw do pomniejszenia wykazanego przez ubezpieczoną okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach o okresy pobierania przez nią zasiłków chorobowych, zatem na dzień 1 stycznia 1999 roku legitymowała się ona dłuższym niż wymagany piętnastoletni staż pracy w szczególnych warunkach.

Sąd w oparciu o art. 100 ust. 1 w zw. z art. 129 ust. 1 cyt. ustawy, skoro (...) ubezpieczona ukończyła 55 lat, to od tego dnia spełniła wszystkie przesłanki niezbędne do nabycia prawa do emerytury z art. 184 w związku z art. 32 cyt. ustawy począwszy od dnia (...)

Apelację od wyroku wniósł organ rentowy.

Zaskarżając wyrok Sądu Okręgowego w całości organ rentowy zarzucił temu wyrokowi naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 184 i art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z FUS w zw. z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, poprzez uznanie, że ubezpieczona posiada wymagany okres pracy w szczególnych warunkach uprawniający do wcześniejszej emerytury.

W oparciu o powyższe apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania albo o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu apelacji organ rentowy podkreślił, że prawo do wcześniejszej emerytury zostało zatem przewidziane dla zamkniętego kręgu ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 roku, którzy do końca 1998 roku spełnili ustawowo określone wymogi stażowe określone w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Przepisy tego rozporządzenia określają zarówno obniżony wiek emerytalny jak i wymagany minimalny okres pracy w szczególnych warunkach, który został określony na co najmniej 15 lat. Z kolei art. 32 ust. 1a cyt. ustawy stanowi, że przy ustalaniu okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze nie uwzględnia się okresów niewykonywania pracy za które pracownik otrzymał po dniu 14 listopada 1991 roku wynagrodzenie z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa.

Organ rentowy podniósł, że ma świadomość, iż treść art. 32 ustawy była nowelizowana ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 roku, która weszła w życie z dniem 1 lipca 2004 roku w obecnym brzmieniu, niemniej jednak w ocenie organu rentowego, okres stażowy w szczególnych warunkach ubezpieczonej powinien być pomniejszony o okresy pobierania zasiłku chorobowego, skutkiem czego ubezpieczona nie spełnia warunków od których uzależnione jest prawo do wcześniejszej emerytury za pracę w szczególnych warunkach.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego podlega oddaleniu.

Stan faktyczny w sprawie jest bezsporny.

Sporna natomiast pozostaje wzajemna relacja przepisów art. 184 i art. 32 ust. 1 a ustawy o FUS.

Ustawą z dnia 20 kwietnia 2004r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 121, poz. 1264), obowiązującej od dnia 1 lipca 2004r., dodano do art. 32 ustawy przepis ust. 1a, stanowiący, że przy ustalaniu okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze nie uwzględnia się okresów niewykonywania pracy, za które pracownik otrzymał po dniu 14 listopada 1991r. wynagrodzenie lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (punkt 1) oraz okresów, w których na mocy szczególnych przepisów pracownik został zwolniony ze świadczenia pracy, z wyjątkiem okresu urlopu wypoczynkowego (punkt 2 - skreślony z dniem 1 listopada 2005r. ustawą z dnia 1 lipca 2005r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych - Dz. U. Nr 169, poz. 1412). Wprowadzenie zmiany pojęcia zatrudnienia w szczególnych warunkach i w szczególnym charakterze nie spowodowało

jednoczesnego uchwalenia przepisów intertemporalnych i z tego względu zakres stosowania art. 32 ust. 1a ustawy był przedmiotem skargi konstytucyjnej, opartej na zarzucie jego niezgodności z art. 2 i art. 32 ust. 1 Konstytucji RP.

Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 10 lipca 2008r., sygn. akt K 33/06 (OTK - A 2008, nr 6, poz. 106) oddalając zarzut uznał, że chwilą właściwą dla oceny konstytucyjności tej normy prawnej jest chwila powstania prawa podmiotowego, tu: prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach. Rozstrzygnięcie Trybunału Konstytucyjnego nie budzi wątpliwości w zakresie, w jakim odnosi się do stosunków zaistniałych po dniu 1 lipca 2004r. oraz stosunków zakończonych nabyciem prawa do emerytury przed tym dniem. Jednakże poprzez wprowadzenie do ustawy art. 32 ust. 1a nowych zasad ustalania okresów przebytych w ubezpieczeniu, doprowadziło do rozróżnienia trzech grup pracowników: tych, którzy nabyli prawo do emerytury w obniżonym wieku z tytułu pracy w szczególnych warunkach przed dniem 1 lipca 2004r., po tej dacie oraz tych, którzy w dniu 1 lipca 2004r., byli w trakcie nabywania prawa do tego świadczenia, w szczególności tych pracowników, którzy spełnili przesłanki z art. 184 ustawy i w dniu 1 lipca 2004r. byli beneficjentami praw tymczasowych, prowadzących do nabycia prawa do emerytury.

Przepis art. 184 ustawy w sposób odrębny i szczególny uregulował sytuację prawną ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948r., którzy w dniu wejścia w życie ustawy - 1 stycznia 1999r. - legitymowali się okresem zatrudnienia w szczególnych warunkach lub

w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz okresem składkowym i nieskładkowym, o którym mowa w art. 27 ustawy, gwarantując im prawo do nabycia emerytury po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32. Dodatkowo prawo do świadczenia obwarowano nieprzystąpieniem do otwartego funduszu emerytalnego oraz rozwiązaniem stosunku pracy. Intencją ustawodawcy było zapewnienie nabycia uprawnień emerytalnych dla tej kategorii ubezpieczonych, którzy w chwili wejścia w życie ustawy spełniali wymagane warunki stażu, w tym stażu pracy w szczególnych warunkach,

za wyjątkiem wieku emerytalnego przewidzianego w art. 32 ustawy. Sytuacja ubezpieczonych, wskazanych w art. 184, opisywana w doktrynie jako ekspektatywa prawa podmiotowego, polega na spełnieniu się tylko części stanu faktycznego koniecznego do nabycia prawa, które poprzedza i zabezpiecza przyszłe prawo podmiotowe, realizowane po osiągnięciu wieku emerytalnego. Rację tego uregulowania dostrzegł Sąd Najwyższy (m.in.

w uchwale z dnia 8 lutego 2007r. sygn. akt II UZP 14/-6, OSNP 2007 Nr 13-14, poz. 199,

w wyroku z dnia 18 lipca 2007r., sygn. akt I UK 62/07, OSNP 2008 Nr 17-18, poz. 269) uznając, że art. 184 ustawy stanowi samoistną podstawę nabycia prawa do emerytury

w oderwaniu od chwili osiągnięcia wieku emerytalnego, stwierdził, że ta norma prawna ma zastosowanie wobec ubezpieczonych, którzy w dniu 1 stycznia 1999r. osiągnęli pełny staż ubezpieczeniowy, w tym wymagany okres pracy w szczególnych warunkach lecz nie osiągnęli wieku emerytalnego, co oznacza, że ci ubezpieczeni mogą realizować prawo do emerytury na „starych” zasadach, po osiągnięciu (nawet po dniu 31 grudnia 2007 roku) wieku emerytalnego (tak w wyroku z dnia 8 lutego 2007r.). Z kolei art. 32 ustawy ma zastosowanie w stosunku do tych ubezpieczonych, którzy choćby jeden z tych okresów osiągnęli po dniu

1 stycznia 1999r., a przed dniem 31 grudnia 2008r. Przyjęte w art. 32 ust. 1a różnicowanie okresów wykonywania pracy w szczególnych warunkach nawiązuje do daty wejścia w życie ustawy z dnia 17 października 1991r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 107, poz. 450 ze zm.), w której poprzednia definicja okresu pracy w szczególnych warunkach pozostała niezmieniona. Okres tej pracy bowiem obejmował okresy składkowe i nieskładkowe, jeżeli mieściły się one

w okresie wykonywania pracy zgodnie z umową o pracę (vide: pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w uchwale z dnia 27 listopada 2003r. sygn. akt III UZP 10/03, OSNP 2004

Nr 5, poz. 87) - okresy zasiłku chorobowego w czasie trwania stosunku pracy, przypadające po dniu 14 listopada 1991r., wlicza się do okresu pracy w szczególnych warunkach.

W konsekwencji, w judykaturze ugruntowany jest pogląd, że w art. 32 ust. 1a ustawodawca wprowadził istotną zmianę w stanie prawnym, w którym niemożliwe było

w drodze wykładni ustalenie zasady pomijania w okresie ubezpieczenia okresów niezdolności do pracy z powodu choroby, oraz że art. 32 ust. 1 ustawy nie ma zastosowania do oceny nabycia prawa do emerytury przed dniem 1 lipca 2004 r. (vide: wyroki Sądu Najwyższego

z dnia 5 maja 2005r., sygn. akt II UK 219/04, OSNP 2005 nr 22, poz. 361 oraz II UK 215/04, OSNP 2005 nr 22, poz. 360 oraz z dnia 7 lutego 2006r., I UK 154/05, LEX 272581). Problem zaliczania do stażu pracy w szczególnych warunkach okresów wcześniejszych (okresów zatrudnienia), sprzed 15 listopada 1991r., ustawodawca rozstrzygnął przez wyłączenie ich

z regulacji art. 32 ust. 1a ustawy. Kontynuacją tej linii orzeczniczej, którą podziela Sąd drugiej instancji, jest także stanowisko Sądu Najwyższego, wyrażone w wyroku z dnia

23 kwietnia 2010r. sygn. akt II UK 313/09, (OSNP 2011, Nr 19-20, poz. 260), wedle którego wykazanie w dniu 1 stycznia 1999r. określonego w art. 184 ustawy okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach wyłącza ponowne ustalenie tego okresu po osiągnięciu wieku emerytalnego, według zasad wynikających z art. 32 ust. 1a pkt 1 obowiązujących po dniu 1 lipca 2004r.

Uwzględniając powyższe rozważania, należy stwierdzić, że organ rentowy błędnie uznał, że okresy niewykonywania przez ubezpieczoną pracy wskutek czasowej niezdolności do pracy, za które pobrała ona wynagrodzenie za czas choroby lub zasiłek chorobowy, przypadające w okresie świadczenia pracy w szczególnych warunkach przed dniem 1 stycznia 1999r., podlegają wyłączeniu z tego kwalifikowanego okresu pracy.

Podkreślenia także wymaga, że ustalone w tym zakresie poglądy Sądu Najwyższego i konsekwentnie stabilna w tym zakresie linia orzecznicza tego Sądu, wsparta powołaną wyżej uchwałą, stanowi element porządku prawnego Rzeczypospolitej, którego ignorowanie ze strony organu administracji publicznej nie zasługuje na aprobatę.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny po myśli art. 385 k.p.c. orzekł o oddaleniu apelacji jako oczywiście bezzasadnej.

/-/ SSA J. Pietrzak /-/ SSA E. Piotrowska /-/ SSA M. Procek

Sędzia Przewodniczący Sędzia

JM